

'Concurrentie tussen intensief en extensief wordt sterker'

Fosfaatrechten raken elk melkveebedrijf

Alle melkveebedrijven, ook de extensieve, worden straks geraakt door het fosfaatrechtenstelsel. Alfa-adviseurs Jeroen van den Hengel en Jan-Willem van Beek leggen uit hoe de melkveehouder daarmee kan omgaan. „Je moet kijken wat je belemmerende factor is.”



„De brief van staatssecretaris Van Dam geeft niet de duidelijkheid die we hadden verwacht”, zegt Jeroen van den Hengel. De bedrijfskundig adviseur van Alfa Accountants rekende erop dat het wetsvoorstel dat op 8 september werd gepubliceerd, meer duidelijkheid zou geven over de generieke afroming die op 1 januari 2018 plaatsvindt en over de compensatie voor grondgebonden bedrijven. Het kortingspercentage wordt rond 1 juli 2017 bepaald, wanneer het CBS de cijfers over de fosfaatproductie van dit jaar heeft opgeleverd. Op die datum wordt ook bekend in hoeverre grondgebonden melkveehouders met latente plaatsingsruimte worden gecompenseerd.

In een eerdere brief aan de Tweede Kamer sprak de staatssecretaris nog over een afromingsaandeel tussen de 4 en de 8 procent en over volledige compensatie van grondgebonden melkveehouders, maar in de brief die het wetsvoorstel begeleidt, laat hij dat los. Hij kan niet meer garanderen dat de afroming maximaal 8 procent bedraagt en de compensatie voor grondgebonden melkveehouders zou minder dan volledig kunnen worden.

Concurrentie sterker

„De concurrentie tussen intensieve en extensieve bedrijven wordt sterker”, denkt Van Beek. „Fosfaatrechten worden toegekend op basis van de forfaitaire normen. Bedrijven die efficiënter zijn dan die norm – en dat zijn intensieve bedrijven in de regel – kunnen mogelijk de Kringloopwijzer inzetten voor het verkrijgen van extra ontwikkelruimte.”

Hij merkt op dat dit ingaat tegen de geest van sectorvisies en van eerdere regelgeving, zoals de Melkveewet en de AMvB Grondgebondenheid, die juist ruimte moeten geven aan extensieve boeren. Ook ziet de adviseur een concurrentiestrijd tussen grondtypen komen. Boeren met bijvoorbeeld

Enkele punten van aandacht

De wetgeving over fosfaatrechten brengt een paar zaken met zich mee, waar melkveehouders op moeten letten bij hun bedrijfsvoering.

Aankoop, verkoop van bedrijf

Op 1 januari 2017 kent de overheid fosfaatrechten toe. Vanaf dat moment roomt de overheid bij elke overdracht buiten de familiesfeer 10 procent af. Tot volgend jaar ligt dat anders. Bij bedrijven die tussen juli 2015 en het einde van dit jaar zijn of worden overgedragen, worden de referentiegegevens – het aantal stuks vee op de referentiedatum en de melkproductie in 2015 – mee overgedragen. De korting op de fosfaatrechten bij transacties speelt dan nog niet. Bedrijven die een overdracht overwegen, zullen daarom goed moeten nadenken over het tijdstip: voor of vanaf 1 januari.

Fosfaatproductie

De fosfaatproductie wordt bepaald per kalenderjaar en mag de fosfaatrechten niet overschrijden. De ondernemer mag dus niet verrekenen over het jaar heen – behalve het leasen of kopen van fosfaatrechten is er geen ‘correctie’-mogelijkheid.

Voor de melkveehouder betekent dit dat hij gedurende het hele jaar moet letten op zijn mineralenhuishouding. Als het ruwvoer in een jaar extra fosfaat bevat vanwege goede weersomstandigheden, moet de boer daar tijdig op bijsturen. Tot december wachten is te laat.

Uitscharen

RVO kijkt bij het bepalen van de fosfaatproductie naar de houder van de dieren, niet naar de eigenaar. Dat betekent dat als een melkveehouder zijn jongvee voor een half jaar bij een ander stalt, beide ondernemingen fosfaatrechten moeten hebben voor wat de dieren gedurende een half jaar produceren. Bij de toekenning van de fosfaatrechten zullen de rechten van de betreffende dieren volledig worden vastgesteld bij de inschaarder.

BEX en Kringloopwijzer

Bij de mestverantwoordingswet en bij de AMvB Grondgebondenheid mag de ondernemer de BEX toepassen. Bij fosfaatrechten – zoals het er nu uitziet – niet. Wel wordt daar ruimte gegeven voor de Kringloopwijzer, wanneer die geborgd is voor 1 januari 2018. De Kringloopwijzer beoordeelt niet uitsluitend naar de bedrijfsspecifieke fosfaatproductie, maar ook de gewasonttrekking van fosfaat. Bedrijfsspecifiek kan hierdoor het voordeel van de Kringloopwijzer lager uitvallen dan verwacht. De mogelijkheid bestaat namelijk dat een BEX-voordeel wordt gesaldeerd met een eventueel negatieve BEP (bedrijfsspecifieke fosfaatnorm).

fosfaatfixerende gronden of veengronden hebben met deze wet een nadeel, stelt Van Beek.

Iedereen geraakt

De beide adviseurs hebben op verzoek van Melkvee de gevolgen van de fosfaatrechtenwet voor een paar modelbedrijven doorgerekend (zie kader Standaardbedrijven). „Je ziet dan dat bijna alle bedrijven geraakt worden door

de invoering van de fosfaatrechten en de generieke korting”, vertelt Van den Hengel.

„Ook extensieve bedrijven zonder groei krijgen er waarschijnlijk mee te maken, zij het in mindere mate, als de latente plaatsingsruimte niet volledig wordt gecompenseerd.”

Ondernemers moeten dus een oplossing vinden om binnen het fosfaatrecht te kunnen produceren. Hoe de melkveehouder het best kan inspelen op het nieuwe productieplafond ligt per bedrijf verschillend. „Een bedrijf dient zijn strategie niet louter af te stemmen op de fosfaatrechten”, stelt Van den Hengel. „Dat is pas de laatste stap.” Eerst moet de ondernemer zijn mestafzet en mestverwerking hebben geregeld, en de grondgebondenheid. Pas als die stappen zijn genomen, zou hij moeten kijken hoe hij zijn fosfaatproductie en fosfaatrechten in balans brengt. ▶



Het vervangingspercentage terugschroeven van 27 naar 25 scheelt 78 kilo fosfaat op een veestapel van 100 melkkoeien.



Dat zijn dan de wettelijke elementen. Maar er zijn er meer. „Je moet kijken wat je belemmerende factor is”, vertelt Van Beek. „Is het arbeid? Huisvesting? Financiering? En waar wil je naartoe met je bedrijf? Wil je groeien? Gaat dat dan in grote sprongen of in kleine stapjes? En doe je het alleen of zoek je samenwerking met melkveehouders in de buurt?” Hij ziet ook dat bedrijven zich specialiseren. Ze besteden de jongvee-opfok bijvoorbeeld uit of specialiseren zich daarin. Al deze zaken spelen een rol bij het kiezen van een passende aanpak om de balans te vinden tussen fosfaatrechten en fosfaatproductie.

Verschillende wegen

Daarbij zijn verschillende wegen mogelijk. Een weg die vaak wordt gehoord, is het houden van minder jongvee. Maar dat is niet zo eenvoudig als het lijkt. Je kunt daarbij niet rekenen met de actuele BEX of Kringloopwijzer, omdat een verandering in de verhouding melkvee : jongvee ook die cijfers beïnvloedt. Van Beek rekent voor: „Als je met 100 melkkoeien het vervangingspercentage terugschroeft van 27 naar 25, scheelt dat 78

kilo fosfaat. Maar neem de BEX-effecten van de rantsoenverschuiving mee en je houdt daarvan netto nog maar 38 kilo over. Dat is dus één melkkoel.” Daar komt dan nog bij dat je een oudere veestapel ook moet kunnen managen. „Dat vraagt toch om een specifiek vakmanschap”, denkt Van den Hengel. „Gezondheid gaat bijvoorbeeld een grotere rol spelen bij een oudere veestapel. De vraag is of je dat wilt en kunt managen.”

Wie niet op het scherpst van de snede wil werken, kan streven naar rust en stabiliteit in zijn onderneming. Bijvoorbeeld door een buffer in fosfaatrechten in te bouwen. Daarmee ondervang je de fluctuatie in fosforgehalten in het ruwvoer. „Want het is moeilijk om op fosfaatproductie te sturen”, meent Van Beek. „Die wordt per kalenderjaar afgerekend en als je een keer een groeizaam jaar hebt, schiet de productie omhoog – dat kan wel tot 10 procent schelen. Daar moet je op tijd maatregelen voor nemen.”

Intensieve melkveeouders hebben het daarbij makkelijker, omdat ze meer controle hebben over de hoeveelheid fosfor in het voer. Maar ook met het aanhouden van een buffer zijn pieken op te vangen. Toch denkt

Van Beek niet dat veel bedrijven dat zullen doen. „Melkveeouders houden niet van ongebruikte capaciteit. Fosfaatruimte onbenut laten, dat doe je dus niet.” Bovendien is een overschot aan fosfaatrechten een luxe die maar weinig ondernemers hebben tegen eind volgend jaar, wanneer de generieke afroaming plaatsvindt. De overgrote meerderheid zal moeten kijken hoe ze het tekort aan rechten opvangen.

Een derde manier is om de melkproductie per koe te verhogen. „Meer melken met minder”, legt Van Beek uit. „Als je de productie per koe verhoogt, hoef je minder koeien te houden om dezelfde melkproductie te bereiken, en met minder koeien produceer je minder fosfaat.” ■

Standaardbedrijven

In onderstaande tabellen worden zes bedrijven in standaard situaties geportretteerd. Elk bedrijf heeft 50 hectare grond (44 hectare grasland, 6 hectare maïs) en per koe een productie van 8.500 kilo melk. Daarbij

is een bedrijf van gemiddelde omvang, een extensief en een intensief. Voor elk bedrijf wordt gekeken wat de situatie is als het niet is gegroeid na de referentiedatum van 2 juli 2015 en wat als het 20 procent is gegroeid.

De berekening gaat uit van een generieke afroaming van 8 procent en volledige compensatie voor extensieve veehouders. In hoeverre die aannames juist zijn, zal blijken in juli 2017.

Geen groei	Gemiddeld	Extensief	Intensief	20 procent groei	Gemiddeld	Extensief	Intensief
Aantal stuks melkvee	90	60	120	Aantal stuks melkvee	108	72	144
Kalveren < 1 jaar	30	20	40	Kalveren < 1 jaar	36	24	48
Kalveren < 2 jaar	30	20	40	Kalveren < 2 jaar	36	24	48
Fosfaatruimte in kg	4.320	4.320	4.320	Fosfaatruimte in kg	4.320	4.320	4.320
Fosfaatproductie in kg	4.725	3.150	6.300	Fosfaatproductie in kg	5.670	3.780	7.560
Fosfaatrechten 2017 in kg	4.725	3.150	6.300	Fosfaatrechten 2017 in kg	4.725	3.150	6.300
Generieke korting in kg	378	274	504	Generieke korting in kg	378	274	504
Fosfaatrechten na afroaming in kg	4.347	3.150	5.796	Fosfaatrechten na afroaming in kg	4.347	3.150	5.796
Overschot productie in kg	378	0	504	Overschot productie in kg	1.323	630	1.764